

Intresse och behov av bostäder för äldre i Arjeplogs kommun

- en projektion till och med 2012

Bruno Magnusson
Allen King

Intresse och behov av bostäder för äldre i Arjeplogs kommun

– en projektion till och med år 2012.

Bruno Magnusson & Allen King

Institutionen för arbetsvetenskap
Luleå tekniska universitet/Luleå University of Technology
POSTADDRESS/POSTAL ADDRESS: SE-971 87 Luleå, Sweden
TELEFON/PHONE: +46 (0)920 49 10 00 TELEFAX/FAX: +46 (0)920 49 10 30
HEMSIDA/WEBSITE: www.ltu.se/arb

Tryck: Universitetstryckeriet, Luleå

ISSN: 1402-1528

ISBN 978-91-86233-18-1

Luleå 2009

WWW.LTU.SE

Innehåll

Förord	2
Del 1	
Inledning	4
Bakgrund	5
Senior och trygghetsbostäder	11
Arjeplogs kommun	12
Äldreomsorg i Arjeplog	13
Metod	16
Intresse för och behov av Seniorbostäder	16
Behov av bostäder i särskilt boende / Vård och omsorgsboende	18
Del 2	
Medborgarengagemang för byggande av äldreboende i Arjeplog	20
Intresse och behov av Seniorboende hos invånare i Arjeplog	22
Del 3	
Särskilt boende – utvecklingen 200-2008 i Arjeplogs kommun	29
Underlag för bedömning av behov av särskilt boende	31
Prognostiserat behov av särskilt boende	32
Del 4	
Avslutande reflektioner	34
Referenser	37
Bilagor	40

Förord

Under hösten 2007 kontaktade socialchefen i Arjeplogs kommun Institutionen för arbetsvetenskap LTU och hörde sig för om möjligheter till och kostnader för genomförande av en studie med syftet att utreda behovet av äldreboenden i Arjeplogs kommun. Preliminära uppgifter om förutsättningar för ett sådant projekt lämnades.

Under augusti månad 2008 återkom socialchef Bengt Isaksson med en mer specificerad förfrågan, om att för Arjeplogs kommuns räkning genomföra en utredning med syfte att dels; via enkät undersöka äldre kommuninvånarens intresse för Seniorboende¹ dels, utreda behovet av bostäder i särskilt boende², i en projektion till och med år 2012.

I Arjeplogs kommun råder bostadsbrist och en bristande rörlighet på bostadsmarknaden. Det innebär svårigheter bland annat för äldre som inte längre orkar bo kvar i sina villor att byta bostad till en lämplig lägenhet. Samtidigt har barnfamiljer med önskemål att byta från lägenhetsboende svårigheter att göra det.

De båda lokala pensionärsorganisationerna i Arjeplog, Pensionärernas Riksorganisation (PRO) och Sveriges pensionärsförbund (SPF), har under de senaste två åren via lokala initiativ, riktat sig till de lokala politiska partierna samt kommunstyrelsen i Arjeplog och påtalat behovet att bygga äldrebostäder respektive Seniorboende för att möta efterfrågan från äldre kommuninvånaren.

Arjeplogs kommun genomförde sommaren 2007 en undersökning av kommuninvånarnas önskemål och behov av bostäder, via en ”Bostadsenkät” som utgick till samtliga hushåll i kommunen. I den enkäten ingick några frågor som

---

¹ ”Ett samlingsbegrepp för alla former av ordinärt boende som utmärks av god tillgänglighet, tillgång till gemensamhetslokaler och krav på att de boende måste ha uppnått en viss ålder för att få flytta in” (SOU 2008:113).

² ”De särskilda boendeformer för service och omvårdnad som kommunerna enligt 5 kap.5 § socialtjänstlagen ska inrätta för äldre människor som behöver särskilt stöd. Till särskilda boende former för service och omvårdnad hör bl.a. ålderdomshem, servicehus, gruppboende och sjukhem” (Socialstyrelsen, 2001).

specifikt riktades till invånare i åldrarna över 55 år, för att inventera intresse och behov av olika boendeformer för äldre. Bostadsenkäten besvarades dock endast av 17 procent av hushållen och kunde därför inte användas som underlag för planering av bostadsbyggande.

Avtal tecknades mellan Socialförvaltningen i Arjeplog och Institutionen för arbetsvetenskap, Luleå tekniska universitet, i slutet av september månad 2008 om att genomföra denna studie, vars övergripande syfte var att skapa ett underlag för framtida planering och byggande av Seniorbostäder i Arjeplogs kommun samt att projicera behovet av bostäder i särskilt boende till och med 2012.

Vi vill som uppdragstagare rikta ett varmt tack till de lokala kontaktpersonerna i de lokala pensionärsorganisationerna PRO och SPF, med vilka vi samverkat under arbetet med studien, samt till er verksamhetschefer, biståndshandläggare och andra kommunala och landstingsanställda tjänstemän. Ni har varit outhärliga för framtagande av nödvändiga uppgifter samt för att kunna komplettera uppgifter hämtade i offentlig statistik. Naturligtvis vill vi också samtidigt tacka företrädare för Socialförvaltningen och Arjeplogs kommun, för ett intressant uppdrag samtidigt som vår förhoppning är att denna rapport ska kunna tjäna som ett gott beslutsunderlag för ställningstagande beträffande byggande av äldreboende i Arjeplog.

Luleå februari 2009

Bruno Magnusson, Allen King

Inledning

De flesta människor i åldrarna 55 år och äldre vill så länge som möjligt bo kvar i den bostad där de redan bor, i det ordinarie bostadsbeståndet. Dessa utgör också en grupp människor som i mindre utsträckning än yngre individer, bytt bostad efter uppnådda 55 år. Förutsättningarna för att kunna bo kvar i det ordinarie bostadsbeståndet är bland annat beroende på individens fysiska och psykiska förutsättningar samt förekomst av funktionsnedsättningar och ohälsa. Den fysiska tillgängligheten i bostaden och bostadsområdet är andra. Närhet, tillgång till samhällsservice och kommunikationer, samt tillgång till ett starkt socialt nätverk är andra betydelsefulla faktorer. Fler än hälften av samtliga äldre i landet i åldrarna över 80 år bor kvar i egen bostad utan stöd av kommunal äldreomsorg i form av hemtjänst (SOU 2007: 103).

Av dem i åldrarna 65 år och äldre i Sverige som bodde i eget boende, var det 9,6 procent som var beviljade bistånd i form av social hemtjänst 2007. I åldersgrupperna över 80 år var motsvarande andel 23 procent (Socialstyrelsen, 2008).

För äldre människor med omfattande behov av vård och omsorg, när det inte är möjligt att tillgodose dessa i individens eget boende, är särskilt boende en rättighet som kan beviljas efter ansökan, utredning och beslut om bistånd enligt socialtjänstlagens 5 kap. 5 § (SFS 2001:453).

År 2007 bodde 6,2 procent av den svenska befolkningen i åldrarna 65 år och äldre i landet i särskilt boende. I åldersgrupperna 80 år och äldre var motsvarande andel 16 procent (Socialstyrelsen, 2008).

Äldreboendedelegationen konstaterar i sitt slutbetänkande (SOU 2008:113) *Bo bra hela livet*, att redan idag är antalet bostäder i särskilt boende otillräckligt. Mindre än hälften av kommunerna i landet anger att behovet är täckt. Beräkningar som delegationen låtit göra visar att behovet av särskilt boende /

vård- och omsorgsboende³ kommer att öka med mellan 50 och 70 % fram till 2040 (SOU 2008:113).

Syftet med denna studie var dels; att skapa ett underlag för planering av eventuellt byggande av Seniorbostäder dels; att projicera behovet av bostäder i särskilt boende i Arjeplog, båda delstudierna med en framtidsinriktning till och med år 2012.

Bakgrund

Det kommunala ansvaret för vård och omsorg om äldre människor regleras främst via socialtjänstlagen (SFS, 2001:453), samt hälso- och sjukvårdslagen (SFS, 1982:763).

Människor med stora och omfattande funktionshinder kan också ha rätt till insatser enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS, 1993:387).

Utöver det kan kommunerna sedan första juli 2006 via Lag (SFS, 2006:492) om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster, göra det till personer som fyllt 67 år utan behovsprövning.

Från och med den första juli 2007 kan individer också som alternativ till kommunal hemtjänst, välja att köpa omsorgstjänster av privata företag via Lag (SFS, 2007:246) om skattereduktion för utgifter för hushållsarbete.

Socialtjänstlagen reglerar också den kommunala skyldigheten att inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Lägenhet i särskilt boende kan beviljas efter ansökan, under förutsättning att individuella behov av det finns. De förtydligade krav som ska vara uppfyllda är formulerade i propositionen (1996/97:124) Ändring i socialtjänstlagen.

Rätt till särskilt boende gäller personer som till följd av ålderdom, funktionshinder eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser (prop.1996/97:124).

---

³ Vård- och omsorgsboende föreslås av delegationen ersätta det nuvarande begreppet särskilt boende.

Ålderdom i sig leder sällan till så omfattande omsorgsinsatser att den motiverar särskilt boende, vilket bland andra Westlund & Persson (2007) visat. De beskriver att;

rätten till särskilt boende praktiseras så att den avser personer som till följd av kronisk sjukdom och/eller funktionshinder förvärvat omfattande och varaktiga vård- och omsorgsbehov, vilka inte kan tillgodoses på ett tillfredställande sätt av hemtjänsten och/eller hemsjukvården (Westlund & Persson, 2007 s. 6-7)

Det är inte heller de kroniska sjukdomarna i sig, utan de funktionsnedsättningar som dessa kan ge upphov till, som orsakar flyttningar till särskilt boende. Med allvarlig sjukdom och varaktigt behov, markeras enligt Westlund och Persson (2007) att behoven inte ska vara av övergående karaktär. I dessa fall kan det i stället vara aktuellt med sjukhus- eller korttidsvård, inte flyttning till särskilt boende.

Den enskilda äldre individen som ansöker om bistånd i form av särskilt boende och bedöms vara i behov av det, ska efter biståndsbeslutet erbjudas detta boende inom tre månader. Kan inte kommunen verkställa beslutet inom denna tidsfrist ska det anmälas till Länsstyrelsen, som i sin tur via länsrätt kan ålägga kommunen en sanktionsavgift. En äldre individ som får avslag på ansökan om särskilt boende, har rätt att få det negativa beslutet omprövat via förvaltningsbesvär (Ibid.).

Via Lag om kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen (SFS, 2000:1383) regleras kommunens generella ansvar för att planera och trygga behovet av goda bostäder i kommunen. Det ansvaret omfattar alltså även hänsyn till behov av Seniorboende.

Utveckling av hemtjänst och boendeformer för äldre

Det gemensamma ansvarstagandet för äldre är juridiskt reglerat sedan lång tid. Redan 1734 fastslogs Sveriges socknars ansvar att inrätta fattigstugor. Enligt

1918 år fattigvårdslag var det en kommunal skyldighet att inrätta hem för åldringar och andra vårdbehövande. Socialvårdskommittén redovisade i ett betänkande 1944, en undersökning av de gamla som då bodde på ålderdomshemmen. Den visade att av de cirka 24 000 boende hade cirka 7 000 behov av vård på vad som då benämndes sinnessjukhus, vårdhem för lättskötta sinnessjuka eller vårdhem för kroniskt sjuka. Fram till 1950-talet var ålderdomshemmet, den huvudsakliga formen för kommunerna att tillgodose äldres behov av omvårdnad och omsorg om äldre (Thorslund, M., Wånell, S-E, 2006).

Det kommunala ansvaret för äldre människor har därefter, inte minst efter Ivar-Lo Johanssons agitation för ”hemvård i stället för vårdhem”, i inledningen av 1950-talet, varit inriktat på att så långt möjligt underlätta kvarboende för äldre människor i eget boende⁴, så länge den enskilde individen så önskar (Ibid.).

År 1952 tillsatte regeringen en åldringsvårdsutredning med uppgift att;

söka lösa åldringsvårdens problem även på andra vägar än anstaltsvård, bland annat genom att vidta åtgärder för att göra det möjligt för åldringarna att kvarstanna i sina hem (SOU 1956).

Utredningen föreslog att:

Åtgärderna inom åldringsvården måste i första hand och i största möjliga utsträckning inriktas på att med alla medel förhjälpa de gamla att utan allt för stora personliga påfrestningar få leva ett oberoende liv så länge som möjligt i sina egna hem (SOU 1956 s.185)

Hemtjänstverksamhet startades försiktigt, först i privat regi via Röda korset 1950. Redan 1952 kom dock Socialstyrelsen med det första direktivet för utformning av hemhjälp för gamla, verksamheten kom att byggas ut snabbt under främst 1970 – och 1980-talen. Statsbidraget för byggande av ålderdomshem upphörde 1965. Kommunerna erhöll dock statsbidrag som stimulans för fortsatt utveckling av hemtjänsten (Thorslund, M., Wånell, S-E, 2006).

---

⁴ ”Alla bostäder som inte omfattas av särslagstiftning” (SOU 2008:113)

Under 1950 och 1960 – talen gjordes flera inventeringar av äldres boendeförhållanden, dessa visade att ålderspensionärer bodde sämre än den övriga befolkningen. Från 1970 blev tillgängligheten norm i bostadsbyggandet. I hus med fler än två våningar skulle det finnas hiss, kök och hygienutrymmen som skulle vara tillgängliga även för dem som hade nedsatt rörelseförmåga. Under 1980-talet skedde omfattande renoveringar och ombyggnationer av det äldre bostadsbeståndet i landet (Ibid.).

Dagens äldre har lika god boendestandard i landet som den övriga befolkningen. Det finns dock en del återstående problem bland andra; avsaknad av hiss i flervåningshus, nivåskillnader i entréer samt svårigheter för äldre människor som har nedsatt rörlighet att nyttja bad / duschrum på grund av utrymmesbrist. Det återstår alltså mycket att göra innan alla bostäder är tillgängliga för alla (Ibid.).

Stödet för att stimulera kvarboende i den egna bostaden, innebar inte att antalet bostäder på ålderdomshem eller i andra boendeformer för äldre försvann, eller minskade i antal under perioden 1950-1980. Tvärt om ökade såväl hemtjänstverksamheten som det institutionella boendet i landet under perioden.

Från slutet av 1960-talet och främst under 1970-talet skedde en snabb utbyggnad av olika former av servicebostäder⁵. Servicehusen var främst avsedda att ge god boendestandard till äldre som inte hade stort behov av service och omsorg. Genom att flytta till lägenhet i denna boendeform, med god tillgänglighet, tillgång till restaurang och annan gemensam service i huset, skulle äldre kunna klara sig själva så länge som möjligt. Den dag individen blev i behov av service och eller omsorg, fanns personal tillgänglig i huset. Boendeformen innebar trygghet för de äldre och var samtidigt resurseffektiv för kommunerna (Ibid.).

---

⁵ From 1982 gemensamt begrepp i Socialtjänstlagen (1980:620) för olika boendeformer med gemensam service och tillgång till personal.

Begreppet särskilt boende infördes i samband med Ädelreformen som trädde i kraft 1992, som en samlingsbeteckning för bostäder som kommuner ska kunna tillhandahålla efter individuell behovsbedömning. Vid denna tid var det samtidigt tydliggjort att långvård inte kunde betraktas som boendeform. Ansvaret för sjukhemmen som landstingen före Ädelreformen hade, överfördes till kommunerna som därmed fick det samlade ansvaret för boendeformer för äldre (Socialstyrelsen, 2001).

Enligt Thorslund och Wånell (2006) utvecklas bostäderna i särskilt boende, i de ”traditionella formerna av boende”⁶ mot en allt mer enhetlig inriktning, genom att de reserveras för människor med så stora omsorgs- och omvårdnadsbehov, att de inte kan tillgodoses i det egna boendet. Behov av goda och tillgängliga bostäder för äldre, får därigenom i ökad omfattning lösas på den ordinarie bostadsmarknaden.

Andelen äldre människor som bor i särskilt boende har minskat under de senaste decennierna, år 1982 bodde 28 % av befolkningen i åldrarna över 80 år i särskilt boende (Szebehely, 2000). Till följd av att antalet lägenheter i särskilt boende minskat, samtidigt som antalet individer främst i åldrarna 80 år och äldre ökat, krävs nu allt mer omfattande vård- och omsorgsbehov, som inte kan tillgodoses via bistånd i form av hemtjänst och eller hemsjukvård i det egna boendet, för att kunna beviljas särskilt boende. Äldreboendedelegationen (SOU 2007:103) beskriver att:

Tröskeln för när människor bedöms vara i behov av särskilt boende är numera oftast hög. I vissa fall anses den allt för hög och medför att människor är tvungna att bo kvar i sin ursprungliga bostad fast de egentligen inte önskar det. De kan känna sig osäkra och otrygga och önska ett annat boende, som utöver god tillgänglighet också erbjuder viss service och möjligheter till gemenskap (SOU 2007:13 s.17).

---

⁶ som fortfarande används som beskrivning av den inriktning som det enskilda särskilda boendet har i flera kommuner; ålderdomshem, sjukhem, servicehus och gruppboende

Av tabell 1 framgår hur Socialstyrelsen i offentlig statistik redovisat antal och andel äldre i tre olika åldersgruppsindelningar, som bott i särskilt boende under de första åtta åren under 2000-talet.

Tabell 1. Antal och andel äldre i skilda åldersgrupper bosatta i särskilt boende perioden 2000-2007.

År	Åldersgrupper					
	65-79 år		80 år och äldre		65 år och äldre	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
2000	27 000	3 %	91 300	20 %	118 300	8 %
2001	25 800	2 %	92 800	20 %	118 600	8 %
2002	24 600	2 %	90 900	19 %	115 500	8 %
2003	23 200	2 %	87 700	18 %	110 900	7 %
2004	21 500	2 %	83 300	17 %	104 800	7 %
2005	20 000	2 %	80 500	17%	100 400	6 %
2006	19 200	2 %	79 400	16 %	98 600	6 %
2007	18 800	2 %	76 100	16 %	94 900	6 %

(Socialstyrelsen, 2001 – 2008, bearbetad av författarna).

Under perioden 2000-2007 minskade alltså antalet äldre som bodde i särskilt boende från cirka 118 300 till cirka 94.900. Under samma period har antalet människor i åldrarna över 80 år i landet ökat med cirka 38.400 personer eller med 8.5 procent (Socialstyrelsen, 2001 tom. 2008).

Äldreboendedelegationen (SOU 2007) beskriver att befolkningsutvecklingen i Sverige till och med år 2050, med en kraftigt ökad andel äldre särskilt i de äldsta åldersgrupperna, medför att det behövs fler bostäder anpassade för att möta äldres behov. Äldre människor som själva bedömt sig ha behov av och ansökt om särskilt boende, har enligt Äldreboendedelegationen också i ökad omfattning fått avslag på sina ansökningar, med motivet att deras behov kan tillgodoses på annat sätt (SOU 2007:103).

Senior- och trygghetsbostäder

Seniorbostäder, vanliga bostäder anpassade för äldre, är en boendeform som successivt utvecklats. De senaste åren har Seniorbostäder blivit allt vanligare, främst i storstadsregionerna (Thorslund, M., Wånell, S-E, 2006).

Under 2001 genomförde Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO) en marknadsundersökning där 1600 slumpvis utvalda personer i åldrarna 55-80 år telefonintervjuades. Två tredjedelar av de intervjuade angav som motiv att flytta, att man inte längre orkade sköta sin bostad. En tredjedel angav att - om man blir ensam och en av fem angav som orsak om man får erbjudande om attraktivt boende, gärna centralt. I den undersökningen visade det sig att det var seniorer födda under 1940-talet, som visade det största intresset att flytta och att köpa tjänster i form av städning, fönsterputs och trygghetslarm (SABO, 2001).

Det framgick av tabell 1, att antalet äldre som bodde i särskilt boende minskat under perioden 2000-2007, det indikerar att antalet äldreboendestäder totalt minskat trots ett successivt ökat antal äldre i de äldsta åldersgrupperna. Det är dock inte en korrekt beskrivning enligt Sörman (2008) som betonar att äldreboendestäder inte har minskat i den omfattning officiell statistik visar. Många äldreboendestäder har byggts om och omvandlats från främst servicehusboende och fått en ny benämning; Seniorboende och dessa redovisas inte i officiell statistik som bostäder i särskilt boende.

Antalet seniorbostäder i landet ökade kraftigt mellan år 2000 och 2008 från cirka 11 400 till 32 800. Mer än hälften av Seniorbostäderna ägs numera av kommunala allmännyttiga bostadsföretag (SOU 2008:113).

Antalet lägenheter i seniorboenden ökar alltså markant, både genom nybyggnation och genom att kommuner, omvandlat lägenheter i särskilt boende främst servicehus till seniorboende (Larsson, 2006).

Äldreboendedelegationen (SOU 2008:113) betonar i sin slutrapport, att de flesta äldre bäst kan avgöra, när flyttning till någon form av anpassat boende är aktuell. För att möjliggöra dessa val av boende, behövs dock enligt delegationen

en mångfald av bostadsalternativ i kommunerna, som inte ställer krav på behovsbedömning. Delegationen poängterar även att analyser som gjorts, ger stöd för att bostäder anpassade för äldre, med god tillgänglighet och service, bidrar till att tidsmässigt senarelägga behov av särskilt boende.

Trygghetsbostäder är en ny boendeform för äldre som Äldreboendedelegationen föreslog i sin slutrapport som redovisades i december 2008. Denna boendeform definieras av delegationen på följande sätt:

En form av bostäder för äldre som känner sig oroliga, otrygga och/eller socialt isolerade. .... De som bor i i trygghetsbostäder ska ha tillgång till en gemensamhetslokal med möjlighet att inta gemensamma måltider, personal som en gemensam resurs och trygghetslarm (SOU 2008:113 s. 49).

Tillgängligheten i denna boendeform ska inte skilja sig från det som gäller i Seniorboende. Det som tillkommer i denna boendeform är trygghetsskapande faktorer, trygghetslarm och personal vissa dagar/tider i veckan med uppgift att initiera gemensamma aktiviteter. Det ska också finnas möjligheter att inta gemensamma måltider i boendeformen (Ibid.).

Arjeplogs kommun

Arjeplogs kommun är den till ytan fjärde största kommunen i landet. Med en befolkning som den 31 december 2007 omfattande 3.089 invånare, innebär samtidigt att Arjeplog är den befolkningsmässigt fjärde minsta kommunen i landet och att befolkningstätheten är den lägsta i Sverige – en fjärdedels invånare per kvadratkilometer. Dessutom hade invånarna i Arjeplog vid årsskiftet 2007/2008 den av Norrbottens läns fjorton kommuner, fjärde högsta medelåldern, 46.1 år. I Norrbottens län var vid samma tidpunkt invånarnas medelålder 42.6 år och i Sverige 41 år.

Dessa grundläggande förutsättningar innebär särskilda utmaningar för Arjeplogs kommuns möjlighet att möta befolkningens behov i olika hänseenden. Inte minst när det gäller äldre invånares behov av boende, social omsorg och vård. Hur invånarna i Arjeplog som är 55 år och äldre fördelar sig i

åldersgrupper och kön enligt Kommuninvånarregistret i oktober 2008, framgår närmare av följande tabell.

Tabell 2. Andelen invånare i Arjeplogs kommun 2008 i åldrarna 55 år och äldre fördelade på åldersgrupper och kön.

Åldersgrupper	Kvinnor	Män
55-64	221	235
65-74	179	192
75-79	93	74
80-84	59	55
85-89	53	41
90-	24	7
Antal totalt	629	604

(SCB, 2008,a).

Det totala antalet individer i åldersgrupperna 55 år och äldre består av 1223 kvinnor och män, det motsvarar 39 % av Arjeplogs totala befolkning. Dessa individer befinner sig i de åldersgrupper som för närvarande i landet, i ökad utsträckning efterfrågar lägenheter i Seniorboende.

Äldreomsorg i Arjeplog

I Arjeplog ett allt större antal människor, boende i egen bostad, beviljats bistånd i form av hemtjänst under de senaste åren. Hur antalet äldre i åldersgrupperna 65 år och äldre varierat fördelat på kön och åldersgrupper under de senaste sex åren totalt framgår närmare av tabell 3. Under perioden totalt var drygt var tionde invånare i åldrarna 65-79 år beviljade hemtjänst. I Arjeplog var det 31 äldre i dessa åldersgrupper år 2003. År 2008 hade antalet minskat till 26.

I åldersgruppen 80 år och äldre var drygt var femte individ beviljade hemtjänst. I dessa åldersgrupper har antalet ökat från 42 år 2003 till 60 år 2008.

Tabell 3. Antalet personer i Arjeplog i ordinärt boende beviljade hemtjänst oktober 2003 tom oktober 2008, i åldersgrupper.

År	Åldersgrupper										Totalt
	65-74		75-79		80-84		85-89		90 –		
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
2003	9	5	11	6	14	4	6	6	7	5	73
2004	9	6	8	3	24	5	5	9	7	5	81
2005	12	6	4	8	16	4	7	6	11	6	80
2006	7	3	8	7	18	6	9	6	10	3	77
2007*	7	1	8	9	19	1	21	6	10	1	83
2008**	5	5	13	3	15	7	20	4	9	5	86

(Socialstyrelsen, 2004 tom 2008 bearbetat av förf.)

*Uppgifterna för 2007 är kompletterade via biståndshandläggare i Arjeplogs kommun.

**Uppgifter för 2008 är inhämtade via biståndshandläggare i Arjeplogs kommun.

Variationerna mellan de enskilda åren är dock stora, vilket bland annat kan bero på att dessa offentliga uppgifter insamlas av Statistiska centralbyrån under en månad (oktober) varje år och situationen förändras kontinuerligt under åren. Det innebär att dessa uppgifter i huvudsak kan användas som underlag för att spegla en utvecklingstendens.

Arjeplogs kommun och landstinget i samverkan (ARLA) bedriver sedan 2004 i nära samverkan en uppsökande verksamhet som är riktad till äldre i eget boende som inte är beviljade bistånd i form av hemtjänst eller särskilt boende. De äldre invånare som uppfyller de kriterierna blir de år de fyller 82 respektive 87 år kontaktade via telefon och får ett erbjudande om hembesök, ett tillfälle att få såväl medicinskt som socialt inriktad information med det övergripande syftet, att främja god hälsa och fördröja tidpunkten när stora insatser av vård och omsorg äldre blir nödvändiga (Bjuhr, E. 2005). Årligen genomförs cirka tio sådana hembesök⁷.

Utöver de äldre människor som i oktober 2008 var beviljade hemtjänst, fanns i november 2008 även 21 äldre människor (med funktionsnedsättningar oftast till följd av flera olika sjukdomar samt förändringar till följd av normalt åldrande) vars omfattande tillsyns, omsorgs- och vårdbehov huvudsakligen tillgodoses av

⁷ Personlig kommunikation Gun Mikaelsson, Verksamhetschef Arjeplogs vårdcentral.

anhöriga / närstående, som i flera fall själva är äldre och har betydande funktionsnedsättningar, i vissa fall med återkommande avlastningsstöd i form av korttidsvård. Andra äldre människor med betydande funktionshinder har avböjt bistånd. Av dessa 21 äldre människor är sju gifta eller lever med partner, 13 av dem är ensamboende. Vid studiens genomförande bodde 14 av dem i glesbygd (i detta fall minst 10 kilometer från tätorten). Samtliga dessa individer befann sig i en utsatt position, där små förändringar av deras eller deras maka/makes tillstånd, akut kan ställa krav på bistånd i form av hemtjänst eller insatser via primärvården. Verksamhetschefen för primärvården bedömde vid studiens genomförande att fem av dessa, när som helst kan bli i behov av och anses berättigade till särskilt boende. Under de senaste två åren har antalet äldre vars livssituation till följd av funktionsnedsättningar lever i denna utsatta position ökat i antal. Från 2007 då mellan 14 och 15 personer var aktuella, till 2008 då antalet människor ökat till mellan 20 och 21 individer.

För äldre med behov av insatser från hemtjänsten nattetid, finns nattpatrull men endast med täckning i kommunens centrala del, för dem som bor längre än cirka tio kilometer utanför centrum finns inte detta stöd.

År 2007 hade 49 äldre i tätorten trygghetslarm och 15 individer i glesbygd. År 2008 var det 53 äldre i tätorten och 13 i glesbygden som hade trygghetslarm. I inledningen av år 2009 är ytterligare sex nya larm på väg att installeras. Inom tätorten är också två passiva larm (larm som utlöses utan att individen själv larmar, till exempel kopplat till att dörr öppnas, under installation hos äldre som drabbats av orienteringsproblem till följd av demenssjukdom). Samtliga larm är anslutna till larmcentralen i Örebro⁸ som efter första kontroll, när det gäller larm i centralorten skickar dessa vidare till hemtjänstpersonalens larmtelefon. Nattetid är det nattpatrullen som besvarar dessa larm, personal ska finnas hos den som larmat inom 30 minuter. I glesbygden skickas larmen från larmcentralen vidare antingen till hemtjänstpersonal i beredskap (i vissa byar) eller till taxi via avtal.

---

⁸ Via företaget Tunastall

Metod

Studiens syfte var att dels; att via enkät undersöka vilket intresse och behov invånare i åldrarna 55 år och äldre har av att flytta till Seniorboende dels; att utreda behovet av bostäder i särskilt boende. Båda dessa uppdrag skulle inriktas på perioden fram till och med 2012.

Projektansvariga; universitetsadjunkt Bruno Magnusson och doktorand Allen King mötte inledande socialnämndens ordförande, socialchef och företrädare för de lokala pensionärsorganisationerna den 9 oktober 2008, information om projektets planerade genomförande lämnades och diskuterades. Motsvarande information och diskussion genomfördes också samma dag med det lokala Handikapp- och pensionärsrådet.

Intresse för och behov av Seniorbostäder

Den ena delen av uppdraget, bestod alltså av att i samverkan med lokala företrädare för pensionärsorganisationerna i Arjeplog (PRO och SPF), via enkät inventera intresset för och behovet av Seniorboende.⁹ – Initialt var tanken och uppdraget att enkäten skulle riktas till kommuninvånare i åldrarna 65 tom 75 år, efter synpunkter och argument från Handikapp- och pensionärsrådet den 9 oktober 2008 ändrades det, enkäten kom att riktas till samtliga kommuninvånare i åldrarna 55 år och äldre, utom till dem som redan beviljats eller bodde i särskilt boende.

Ett förslag till enkät utformades och tillsändes pensionärsorganisationernas representanter, socialnämndens ordförande och socialchefen i Arjeplog den 24 oktober för eventuella justeringar.

Handikapp- och pensionärsrådet i Arjeplog anordnade den 29 oktober en Äldredag på Vaukagården. Vid detta tillfälle lämnades information om upp-

---

⁹ Definitionen framgår av bilaga Postenkät Seniorboende – intresse och behov av boendeformen hos Arjeplogsbor i åldrarna 55 år och äldre.

draget och ett första tillfälle att besvara enkäten erbjöds. Vid tillfället besvarade 28 deltagande pensionärer enkäten. Den 22 november vid PRO:s medlemsmöte lämnades också information om uppdraget och ett andra tillfälle att besvara enkäten gavs. Då besvarades enkäten av 84 pensionärer. De pensionärer som vid dessa tillfällen besvarade enkäten, fyllde också i deltagarblanketter med namn och födelseår, för att kunna exkluderas från dem som vid månadsskiftet november-december 2008 fick enkäten¹⁰ utsänd via post.

De 58 äldre som i oktober 2008 bodde i särskilt boende, samt de fyra individer som vid den tiden var beviljade bostad i särskilt boende, exkluderades också från dem som via adressuppgifter hämtade från kommuninvånarregistret (SCB, 2008a) fick enkäten via post.

Före utskicket av enkäterna kontrollerades om dödsfall bland kommuninvånare i de aktuella åldersgrupperna ägt rum. Det gjordes via Biståndshandläggare i Arjeplogs kommun för att undvika utskick till dessa, på det sättet exkluderades ytterligare fyra individer.

Postenkäten utsändes till 1045 kommuninvånare under perioden 28 november till och med den första december, med frankerade svarskuvert och önskemålet att enkäten skulle besvaras och återsändas senast den 12 december.

Med syftet att nå en optimal svarsfrekvens införde Arjeplogs kommun annonser i lokala media, Arjeplogar'n¹¹ med spridning i kommunen och ett lokalt annonsblad¹² med spridning i Arjeplogs och Arvidsjaur's kommuner, i annonserna informerades samtidigt kommuninvånarna om den tidigare "Bostadsenkätens" resultat och varför den undersökningen inte kunnat användas som underlag för beslut om bostadsbyggande.

Sex postenkäter returnerades från posten, fyra med beskedet att adressaten var okänd. Två med besked att adressaten flyttat utan uppgift om ny giltig adress.

---

¹⁰ Se bilaga

¹¹ Arjeplogar'n nr. 6. Sid. 10. Utgiven den 4 december 2008.

¹² Nya Annonser nr. 20. Sid.10. Utgiven den 26 november 2008.

Under perioden den tredje december till och med den 7 januari 2009 inkom och registrerades 588 besvarade enkäter, som tillsammans med de 112 lokalt tidigare bevarade enkäterna innebar att enkäten besvarats av totalt 700 personer, motsvarande drygt 60 procent av den totala populationen.

Efter den 7 januari har ytterligare sju enkäter inkommit, som inte inkluderats i databearbetningen.

Behov av bostäder i särskilt boende / Vård- och omsorgsboende

Den andra delen av uppdraget - Att utforma en projektion, en beräkning av hur behovet av bostäder i särskilt boende kommer att utvecklas till 2012, var enligt vår uppfattning inte möjligt att göra med stöd av enkät. Avgörande för hur detta behov utvecklas är inte den enskilda individens intresse, utan det påverkas i dominerande omfattning av oförutsägbara förändringar av enskilda individers hälsotillstånd, det stöd för kvarboende som hemtjänst och hemsjukvård utgör, samt vilket socialt nätverk de äldre har, främst i de allra högsta åldersgrupperna.

Westlund & Persson (2007) visade med en studie i Kalmar län, där den centrala frågeställningen var: Av vilka orsaker flyttar äldre till särskilt boende? Att 1028 (76%) av de 1347 äldre som flyttade till särskilt boende i Kalmar län under perioden 2004-05, gjorde det till följd av behov som inte hade kunnat förutses. Hälften av dessa äldre som under perioden flyttade hade nedsatt psykisk orienteringsförmåga.

Statens beredning för medicinsk utvärdering har också visat, att av de äldre i landet som drabbats av demenssjukdom (ca 140.000) flyttar hälften inom två och ett halvt till tre år till särskilt boende. Av de äldre människorna i Sverige, de som är över 85 år drabbas cirka 20 procent av demenssjukdom (SBU, 2007).

Behovet av lägenheter i särskilt boende kan därför enligt vår uppfattning bäst prognostiseras med utgångspunkt från hur situationen under slutet av 2008 och

inledningen av 2009 gestaltas i Arjeplog. Med stöd av hur behovet av bostäder då bedöms i förhållande till andelen invånare i åldersgrupperna 80 år och äldre, har Statistiska centralbyråns senaste befolkningsprognos (SCB, 2006), använts för att beräkna behovet av bostäder i särskilt boende för perioden 2009-2012.

Utöver den statistiska utgångspunkten tas hänsyn tas till; i vilken utsträckning beviljade ansökningar om bostad i särskilt boende inte kunnat verkställas i tid och i vilken omfattning kommunen tvingats betala landstinget för ”utskrivningsklara” äldre, som i samband med utskrivning från vård på sjukhus, varit i behov av att direkt flytta till särskilt boende, utan att det kunnat erbjudas. Hänsyn måste även tas till det akuta behovet, som i augusti 2008 utgjorde grund för den planerade utbyggnaden av det nuvarande sjukhemmet med sju boendeenheter.

Dessa sju tillkommande bostäder kan dessutom motiveras med de fem äldre vilka enligt verksamhetschefen för vårdcentralen i Arjeplog, bedöms kunna bli i behov av och vara berättigade till att flytta till särskilt boende när som helst.

Några, 2-3 bostäder i särskilt boende bör dessutom enligt vår uppfattning kontinuerligt finnas till hands för att tillgodose akuta, icke på förhand kända behov.

Medborgarengagemang för byggande av bostäder anpassade för människor i åldrarna 55 år och äldre

I Arjeplog fanns vid undersökningens genomförande inte några lägenheter i form av Seniorboende. Lokalt har de två pensionärsorganisationerna, PRO och SPF agerat för att påverka kommunen att bygga lägenheter anpassade för människor i dessa åldersgrupper. Det har skett bland annat genom följande initiativ:

PRO Arjeplog tillskrev efter ett medlemsmöte den 20 maj 2006 de politiska partierna och Kommunstyrelsen i Arjeplog. Dagen innan hade den lokala avdelningen av PRO tillsammans med ABF genomfört ett ”rådslag” angående framtida Seniorboende. Vid rådslaget deltog enligt skrivelsen drygt 70 personer i åldrarna 50-80 år. I skrivelsen¹³ framhöll PRO att:

Alla var överens om att det är av största vikt att anordna seniorboende, då det är i det närmaste omöjligt för äldre att få en funktionsanpassad lägenhet, när man inte längre orkar bo kvar i sin villa.

Av skrivelsen framgick även förslag till Seniorboendets boendeform, lokalisering, lägenhetsstorlekar, inre miljö, gemensamma utrymmen samt förslag till utformning av den yttre miljön. Skrivelsen avslutades med följande påpekande:

Vid planering av byggnationerna är det av stor vikt, att kommande hyresgäster får möjligheter att lämna synpunkter och granska ritningar. HoP – rådet¹⁴ är självklar remissinstans men man måste också förvissa sig om att kvinnors kunskaper och synpunkter tillvaratas.

Vid en undersökning som Arjeplogs kommun genomförde sommaren 2007 via en bostadsenkät till samtliga hushåll i Arjeplog, gjordes ett försök att via två frågor som särskilt riktades till invånare över 55 år, inventera behovet av bostäder för äldre. Endast ca 17 procent av hushållen totalt besvarade dock

---

¹³ Se bilaga.

¹⁴ Det lokala handikapp- och pensionärsrådet i Arjeplog

enkäten, varför undersökningen inte kunnat nyttjas som underlag för planering av bostadsbyggande (Arjeplogs kommun, 2007).

Även SPF, den andra lokala pensionärsorganisationen i Arjeplog har agerat för byggande av äldreboenden. De har via två kommunalpolitiska företrädare i Arjeplogs kommunfullmäktige i juni inlämnat följande motion:

Arjeplogs kommun står inför en stor utmaning. Befolkningen lever längre, samtidigt som allt fler uppnår pensionsåldern. Detta innebär ett stort tryck på äldreboende, vilket kan innebära att många, som inte får plats, är tvungna att bo kvar i sina "gamla" bostäder med allt tyngre arbetsbörda pga ålder och dess verkningar. Vi motionärer vill att kommunen undersöker möjligheterna till ett privat äldreboende. Exempelvis har Attendo Care ett koncept som kan förverkligas inom vår kommun, till en för kommunen ringa kostnad. Eftersom kommunens ekonomi är ansträngd, tycks det inte finnas utrymme för egna satsningar på boende för de människor som byggt upp vår kommun och vårt liv". (Arjeplogs kommun, Kommunfullmäktige 2008-06-16).

Motionen avslogs dock vid Kommunfullmäktigemötet i juni 2008.

Den ena delen av denna studie syftade att på nytt via enkät närmare söka inventera intresset och det upplevda behovet av lägenheter i Seniorbostad bland Arjeplogs kommuns invånare i åldrarna 55 år och äldre.

Som underlag för att nå dessa via post nyttjades Kommuninvånarregistret för Arjeplogs kommun (SCB, 2008a). Enligt detta fördelade sig kommunens invånare i åldrarna 55 år och äldre fördelade i åldersgrupper och kön som framgick av tabell 2.

Intresse och behov av Seniorboende hos invånare i Arjeplog

Av de 670 individer som besvarat den direkta frågan, om de är intresserade att flytta till Seniorboende har 190 individer (28 %) besvarat den med ja. En större andel 282 individer (42%) har besvarat frågan med vet ej/eventuellt. De som svarat nej på frågan var 198 individer (30%).

På frågan om när man skulle kunna tänka sig att flytta in i Seniorboende, svarade 488 individer med att ange en tidpunkt. Av dessa har 147 (30 %) angivit att de kan tänka sig att flytta inom de närmast fyra åren. Hur dessa fördelas i kön, åldersgrupper och civilstånd framgår av tabell 4.

Tabell 4. Antal kvinnor intresserade av att flytta till Seniorboende inom de kommande fyra åren indelade i åldersgrupper samt uppgift om civilstånd (n=83)

År	Åldersgrupper								n	I %	Civilstånd	
	55-60	61-65	66-70	71-75	76-80	81-85	86-90	91-95			Ensamboende	Gifta/ Samboende
2009	1	3	1	7	3	4	6	1	26*	32*	15*	13*
2010	2	4	7	9	12	5	5	-	44	54	23	21
2011	-	3	1	2	1	-	-	-	7	9	3	4
2012	-	-	1	2	1	-	-	-	4	5	1	3
n	3	10	10	20	17	9	11	1	81*	100	42*	41*

* Två kvinnor som angivit att de är intresserade av att flytta till Seniorboende inom ett år, en ensamboende och en sammanboende har inte angivit sina åldrar, därför har de inte fördelats i åldersklasser och de ingår heller inte i det totala antalet kvinnor.

Tabell 5. Antal män intresserade av att flytta till Seniorboende inom de kommande fyra åren i åldersgrupper samt uppgift om civilstånd (n=64)

År	Åldersgrupper								n	I %	Civilstånd	
	55-60	61-65	66-70	71-75	76-80	81-85	86-90	91-95			Ensamboende	Gifta/ Samboende
2009	1	7	1	1	2	3	4	-	19	30	6	13
2010	1	5	6	5	7	6	4	1	35	55	9	26
2011	1	-	2	4	1	-	1	-	9	14	2	7
2012	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1
n	3	12	9	10	10	10	9	1	64	100	17	47

Totalt har alltså 147 individer (30%) av de som angivit en skattad tidpunkt för inflyttning i Seniorboende, angivit att de är intresserade av att flytta till Seniorboende, under de närmast åren fram till år 2012. Av dessa anger 142 att de vill att Seniorboende bör byggas centralt i kommunens tätort, fem har angivit byar i glesbygden. Tre av de fem som vill se seniorboende byggas i glesbygden föreslår byn Slagnäs.

Under det första året 2009 är det 47 individer som anger att de är intresserade av att flytta och under det andra året tillkommer ytterligare 79 individer. Endast 16 individer anger intresse att flytta under år tre (2011) och fem individer skattar att de är intresserade att flytta till Seniorboende år 2012.

Av de 47 som är intresserade av att flytta inom ett år är det nio som anger att de är intresserade av lägenhet om 1 rum, och kök och de anger genomsnittligt ”rimlig” hyra till 3 107 kronor. Den vanligast efterfrågade lägenhetsstorleken är 2 rum och kök som 27 individer angav intresse för, dessa angav genomsnittligt 3 581 kronor per månad som rimlig hyra. De 6 som var intresserade av lägenhet om 3 rum och kök angav genomsnittligt 4 870 kronor per månad som skälig hyreskostnad.

Tillgång till gästrum är viktigt eller mycket viktigt för 83 av de 147 individer som angivit att de är intresserade att flytta till Seniorboende till och med år 2012. (6 av dem har inte besvarat frågan). För 33 är det inte viktigt och för 25 är värdet av tillgång till gästrum tveksamt.

Av de 341 individer som angivit att de är intresserade av att flytta till Seniorboende senare än inom 4 år, har 197 angivit en skattad tidpunkt för inflyttning, 142 kvinnor och män anger inom 5-10 år, 33 kvinnor och män anger inom 10-15 år och den sista gruppen 22 kvinnor och män anger 16 – 30 år. De övriga 144 individerna har inte angivit någon tidpunkt för intresse av inflyttning.

Bland de ”Seniorer” som angett att de är intresserade av att flytta till Seniorboende inom två år, är det 26 som nyttjat möjligheten att kommentera enkäten och sina direkta svar på frågorna i den.

Dessa kommentarer redovisas nedan i kursiv text. De citerade kommentarerna följs direkt inom parentes av författarnas sammanfattande information om dessas civilstånd, åldersgrupp, hur och var de bor. Samt var de önskar att seniorboende bör byggas. Det anges också hur snart de är intresserade av att flytta till Seniorboende samt hur stor lägenhet de anser sig ha behov av samt vilken hyresnivå de angivit som skälig, för den tänkta lägenhetsstorleken.

- Ett påskyndande av att bygga ett seniorboende är akut. Behovet är stort och befolkningen består av många pensionärer i hög ålder,.../...Tyvärr är inte kommunen intresserad av "gamlingarnas" behov av bostäder i centrala Arjeplog

(Sammanboende makar som gemensamt besvarat en enkät de är i åldersgruppen 71-75 år och bor för närvarande i en jord / skogsbruksfastighet på landsbygden, flera mil från centralorten. De är intresserade att flytta till centralt beläget seniorboende inom ett år, de önskar en lägenhet med 3 rum och kök. För deras del är inte tillgång till gästrum viktigt. De anser en rimlig månadshyra vara 6-7000 kronor per månad).

- Det byggs för lite Äldreboende.

(Ensamboende man i åldersgruppen 61-65 år, bor i lägenhet på bottenvåning. Önskar flytta in i tvårums lägenhet med tillgång till gästrum i centralt beläget Seniorboende inom sex månader. Anser en rimlig månadshyra vara 2.600 kronor).

- Restaurang, Pub öppen dagligen.

(Samboende kvinna i åldersgruppen 66-70 år, bor i villa några kilometer från kommunens centrum. Är intresserad av en tvårums lägenhet med tillgång till gästrum i centralt beläget Seniorboende inom ett år. Anser en skälig hyra vara 3000 kronor).

- För egen del vet jag att det skulle kännas bra att ha någon typ av gemensamhetslokal i bostadshuset, detta speciellt när vi lever ensamma, men också i parrelation. Vore bra med gästrum om lägenheterna inte är så stora. Det vore också härligt med en vacker placering av boendet. Här i Arjeplog med vår fantastiska natur med mycket vatten, har vi lyckats undvika att bygga på vackra platser med några undantag, så det vore på tiden.

(Sammanboende kvinna som inte angivit sin ålder, bor i villa inom ca en kilometer från centrum. Är intresserad av tvårums lägenhet med tillgång till gästrum i centralt beläget Seniorboende. Vill flytta inom sex månader. Anger skälig hyra till mellan 3.500 och 5.500 kronor beroende på om det blir aktuellt med bostadsrätt eller hyresrätt).

- Hiss finns men den startar ej när det blir kallt!

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 85-89 år som bor på andra våningen i centralt belägen tvårumslägenhet. Önskar en enrumslägenhet i centrum och anser det inte viktigt med tillgång till gästrum i Seniorboendet. Anger 4 000 kronor som skälig hyra).

- Har velat flytta ett par år tidigare men inte fått ändrat boende

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 86-90 år, som bor i liten jord / skogsbruksfastighet flera mil från centralorten. Hon är intresserad av en tvårumslägenhet i centralorten och anger som en skälig hyra 4000 kronor. För hennes del är tillgång till gästrum inte viktigt).

- Bäst för mig vore servicehus där jag skulle ha tillgång till mat (lunch och middag).

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 90 år och äldre, hon bor i trerumslägenhet nära centrum, en trappa upp utan tillgång till hiss och vill flytta till en tvårumslägenhet i Seniorboende i centralorten inom sex månader. Skälig hyra anger hon att 3 700 kronor är och för henne är tillgång till gästrum mycket viktigt).

- Vi behöver boende för äldre så snart som möjligt.

(Samboende kvinna i åldersgruppen 75-79 år som bor i centralt belägen fyra rums villa med källare. Är intresserad av att flytta till lägenhet om två rum och kök i centralt beläget Seniorboende inom ett till två år. Hon kan inte ange rimlig hyreskostnad och gästrum är inte viktigt för henne).

- Rimlig hyra – beror på vad jag får i pension.

(Samboende kvinna i åldersgruppen 55- 64 år, bor i villa eller radhus tre rum och kök eller större några kilometer från centrum. Är intresserad av att flytta till centralt belägen lägenhet i Seniorboende om två rum och kök. Tillgång till gästrum i boendet är mycket viktigt för henne. Hon bedömer alltså att det nu är svårt att ange rimlig hyra nu på grund av osäkerhet om sin kommande pensions storlek).

- Ensamheten förebyggs.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 85-89 år som bor i centralt belägen villa eller radhus om tre rum och kök eller större. Intresserad av att flytta till ett rum och kök i centralt beläget Seniorboende inom ett till två år. För henne är det viktigt att gästrum finns tillgängligt. Hon har inte kunnat bedöma vilken hyreskostnad som är rimlig.

- Vi behöver boende för äldre så snart som möjligt.

(Samboende kvinna i åldersgruppen 75-79 år, bor i centralt belägen villa om fyra rum och kök med källare. Vill flytta till centralt belägen tvårumslägenhet inom ett till två år. Tillgång till gästrum är inte viktigt för henne. Hon har inte angivit skälig hyresnivå).

(Fråga 15 Rimlig hyra) – ***Torde bero på min pension. (Frågorna 18,19) Tveksamma frågor. Det beror på så många saker: Graden av service, kostnadsläge och lokaler.***

(Sammanboende man i åldersgruppen 61-64 år. Bor i villa om tre rum och kök eller större, några kilometer utanför centrum. Intresserad av centralt belägen tvårumslägenhet i Seniorboende inom ett till två år. Tillgång till gästrum är mycket väsentligt för honom. Han har alltså inte angivit skälig månadshyra).

- Jag kommer ej att flytta till Arjeplog. Det är synd att samhället Arjeplog får allt vad service heter – dom (små hyreshus som finns i (by på landsbygd) saknar tvättstuga, samlingslokal med mera men i Arjeplog med precis likadana småhus-lägenheter finns allt detta. Samt att Arjeplogs kommun hyr ut dessa hus-lägenheter till alla främst ungdomar men de byggdes för pensionärer. Det finns ett hus med två större lägenheter här men tyvärr är hyran så hög att det är svårt för pensionärer att ha råd. Om jag av hälsoskäl måste flytta så blir det till Arvidsjaur. Det är dom som servar och tänker på oss i byarna.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 71-75 år som bor i villa större än tre rum och kök i glesbygd. Hon är intresserad av tvårumslägenhet i Seniorboende i den by där hon för närvarande bor. Betydelsen av gästrum i Seniorboende är hon osäker på. Skälig hyra anger hon till 2 500 kronor).

- Hyran blir nog dyr, kanske det blir förtur för de som har gott om pengar! Kanske det kan bli motionsrum, danskvällar, liten restaurang med god och näringsriktig mat. Jag menar lite håll - igång för ett trevligare liv och livskvalitet. Det ska kännas skönt och tryggt att åldras! Sätt genast igång med detta projekt!

(Samboende kvinna i åldersgruppen 55-60 år, bor centralt i lägenhet om tre rum och kök eller större på andra våningen utan tillgång till hiss. Är intresserad av lägenhet om tre rum och kök (minst 75 kvadratmeter) i centralt beläget Seniorboende med inflyttning inom ett till två år. Gästrum är för henne mycket viktigt. Hon anser en skälig hyra vara 5 000 kronor).

- Huset ska ha hiss vid två eller fler våningar.

(Samboende man i åldersgruppen 71-75 år. Bor för närvarande i jord- / skogsbruksfastighet om två rum och kök på bottenplan, mer än 30 kilometer från centralorten. Är intresserad av lägenhet om två rum och kök i Seniorboende beläget i by utanför centralorten (Slagnäs) inom ett till två år. Anser en skälig hyra vara 2 000 kronor).

- Huset ska vara handikappanpassat. OBS. Inga trappsteg på / i ingången.

(Kvinna samboende med mannen ovan i åldersgruppen 66-70 år. Har svarat i likhet med mannen, utom när det gäller skälig hyra, den anger hon till 1 100 kronor (20 % av pension)).

- Bör genomföras omgående!!! Hjälpbehovet möts undermåligt hos seniorer ute på landsbygden, tyngre städning, fönsterputsning, gardinuppsättning med mera. Behov finns även av utearbeten – snöskottning, gräsklippning med mera. Inställningen har ju varit att pensionärer ska kunna bo kvar i sina hem så länge som möjligt. Men det blir svårt utan hjälp från kommunen. Dessutom finns inga lämpliga lägenheter att erbjuda.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 86-90 år. Bor på bottenvåning i villa eller radhus om tre rum och kök eller större, mer än 40 kilometer från centralorten. Är intresserad av att flytta till lägenhet om två rum och kök i Seniorboende inom ett till två år. Tillgång till gästrum är inte viktigt för henne. Skälig hyra anger hon till 3 500 kronor).

- Hyran måste bedömas från fall till fall, beroende på den ekonomi som hyresgästen har. I mitt fall låg pension ingen ATP alls.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 71-75 år som bor i jord- /skogsbruksfastighet om 3 rum och kök eller större mer än 50 kilometer utanför tätorten. Hon är intresserad av att flytta till centralt belägen lägenhet om två rum och kök i Seniorboende inom ett till två år. Som framgår av hennes kommentar har hon inte angivit någon nivå för skälig hyra).

- Min pension är kriminell! Täcker ej nuvarande levnads och boendekostnader en del månader.

(Ensamboende man i åldersgruppen 86-90 år. Bor för närvarande på bottenvåningen i jord-/skogsbruksfastighet om tre rum och kök eller större mer än 25 kilometer från centralorten. Han är intresserad av att inom ett till två år flytta till en mindre lägenhet, ett rum och kök med sovalkov i Seniorboende. Han har inte angivit var boendet bör vara beläget. Behovet av gästrum i boendet är han tveksam till. Som skälig hyra anger han 300 kronor ? Med motivering enligt kommentaren).

- Behöver garage eller carport med eluttag.

(Ensamboende man i åldersgruppen 81-85 år som för närvarande bor i villa eller radhus, tre rum och kök eller större någon kilometer utanför centrum. Är intresserad av att flytta till centralt belägen tvårumslägenhet i Seniorboende inom ett till två år. Han anser tillgång till gästrum vara viktigt. Som skälig månadshyra anger han 2-3 000 kronor).

- Så centralt som möjligt.

(Samboende kvinna i åldersgruppen 86-90 år som för närvarande bor i bostadsrättslägenhet om två rum och kök på andra våningen utan tillgång till hiss, i centrum. Hon är intresserad av att flytta inom ett till två år till lägenhet om två rum och kök i centralt beläget seniorboende. För hennes del är inte tillgång till gästrum viktigt. Som rimlig boendekostnad anger hon 3 500 kronor).

Positivt - Ett boende anpassat för eventuella ålderskrämpor skulle förlänga den tid man kan klara sig själv. Mycket enklare än att ansvara för eget hus. Negativt - Mindre utrymme än i villan. Dyrare boendekostnader än ett nästan färdigbetalt hus. För att det ska vara någon vits med seniorboende måste det placeras centralt. På en ort utan kollektivtrafik är det viktigt att till fots kunna ta sig till affärer, vårdcentral, apotek mm. Idéer som någon politiker framkastat om planering vid Djuptjärn och andra ställen långt från centrum är helt förkastliga. Gångavstånd är en sak för en ung frisk person och en annan för en äldre med slitna knän och höfter. Vid planering av seniorboende är det viktigt att personer med kännedom om äldres speciella behov konsulteras. Det är dessutom av vikt att kvinnor kommer till tals när det gäller planering av kök och hygienutrymmen.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 61-64 år som för närvarande bor i villa eller radhus om tre rum och kök eller större några kilometer utanför centrum. Hon är intresserad av att flytta till centralt belägen tvårumslägenhet i Seniorboende inom ett till två år. Tillgång till gästrum i boendet är mycket viktigt för henne. Skälig månadshyra anger hon till 4-5 000 kronor).

- I nuvarande bostad har vi en dåligt fungerande hiss, eftersom jag är begränsad i min rörlighet kan jag bli isolerad vissa tider.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 76-80 år som för närvarande bor i trerumslägenhet eller större på andra våningsplanet i centrum. Hon är intresserad av att flytta till trerumslägenhet i centralt beläget Seniorboende inom ett till två år. Tillgång till gästrum är mycket viktigt för henne och hon anger en skälig boendekostnad till 4 – 5 000 kronor).

- Har bott i eget hus sedan 1973 och varit ensam i elva år. Det har gått relativt bra, då jag hitentills varit ganska frisk, har inte så stor erfarenhet av annat boende. Men nog torde ett seniorboende bli aktuellt vad tiden lider. Området här är lugnt och bra, grannarna är snälla och trevliga. Vill gärna bo här hemma så länge det bara går.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 76-80 år. Bor för närvarande i centralt belägen villa om 3 rum och kök eller större. Är intresserad av att flytta till centralt belägen lägenhet om ett rum och kök i Seniorboende inom ett till två år. Tillgång till gästrum är för henne mycket viktigt. Hon har inte angivit skälig månadshyra)

Särskilt boende – utvecklingen 2000-2008 i Arjeplogs kommun

I Arjeplogs centralort fanns 2008 totalt 68 bostäder i särskilda boendeformer. De fördelas på Gruppboendet Facklan 13 bostäder, Norrskenets sjukhem 11 bostäder, Servicehuset Tallbacken 24 bostäder och ålderdomshemmet Vaukagården 20 bostäder. Utöver dessa särskilda boenden finns fyra platser för avlastning och korttidsboende. Inom primärvården finns också fyra observationsplatser som ställer krav på behov av medicinsk kompetens för tillfälligt nyttjande. Ett tillskott är planerat genom ombyggnad av Norrskenets sjukhem som enligt planerna ska tillföra ytterligare sju bostäder i särskilt boende för att tillgodose nuvarande akuta behov. Antalet äldre som beviljats och bott i särskilt boende under tiden 2000 till och med 2008, har utvecklats som visas i tabell 4.

Tabell 6. Antal personer i Arjeplog som bodde i särskilt boende den 1 oktober under perioden 2003-2008 fördelade i åldersgrupper och kön

År	Kön	65-74	75-79	80-84	85-89	90-äldre	Antal
2003	Kvinnor	2	5	11	18	4	40
	Män	-	7	10	8	5	30
2004	Kvinnor	3	4	12	9	10	38
	Män	2	6	12	9	3	32
2005	Kvinnor	4	7	9	8	12	40
	Män	-	5	5	8	7	25
2006	Kvinnor	3	4	11	8	11	37
	Män	1	6	6	8	5	26
2007*	Kvinnor	3	3	8	9	7	30
	Män	2	5	6	7	2	22
2008**	Kvinnor	2	4	9	13	10	38
	Män	3	3	6	3	5	20

(Socialstyrelsen, 2004, 2005, 2006, 2007 och 2008).

* Socialstyrelsens uppgifter kompletterade via Johansson, M. Socialförvaltningen i Arjeplog.

** Uppgifterna inhämtade via Johansson, M. Socialförvaltningen, Arjeplog. Utöver dem som

vid mättillfället bodde i särskilt boende 2008, var ytterligare fyra individer beviljade särskilt boende men inte inflyttade, 2 kvinnor i åldrarna 73 och 93 år samt 2 män 80 och 93år.

Vid mättillfället under oktober 2008 var drygt 7.7 procent av Arjeplogs befolkning i åldersgrupperna över 65 år beviljade särskilt boende. I åldersgrupperna över 80 år var motsvarande andel drygt 18 procent. Andelen äldre i Arjeplog som bor i särskilt boende har i likhet med trenden i landet totalt, minskat under perioden från 88 boende år 2000 (Socialstyrelsen, 2001) till 58 boende år 2008¹⁵.

Antalet äldre som kan räknas som boende i särskilt boende 2008 var totalt 58 personer, till dessa tillkom alltså ytterligare fyra individer som beviljats särskilt boende, men som ej flyttat in vid rapporteringstillfället i oktober 2008. Det innebär att totalt 62 av de tillgängliga 68 bostäderna i särskilt boende var upptagna och sex tillgängliga. Att sex bostäder i särskilt boende inte nyttjades vid mätperioden var beroende av att flera dödsfall då hade inträffat. Redan i februari 2009 hade situationen ändrats radikalt, samtliga de boendeplatser nyttjades då och kommunen hyrde även ytterligare 4 boendeplatser av landstinget¹⁶.

Under år 2007 har två beslut om bistånd i form av särskilt boende inte kunnat verkställas inom föreskriven tid (3 månader). År 2008 var det ett beslut om bistånd i form av särskilt boende som inte kunnat verkställas i tid¹⁷.

Vid ett tillfälle under 2008 har kommunen även tvingats till betalningsansvar till landstinget för en ”utskrivningsklar” äldre individ som alltså inte kunnat erbjudas bistånd i form av särskilt boende vid den tid när behovet var akut.

---

¹⁵ Personlig kommunikation Margareta Johansson, Socialförvaltningen Arjeplog

¹⁶ Personlig kommunikation Margareta Johansson, Socialförvaltningen Arjeplog

¹⁷ Personlig kommunikation Margareta Johansson, Socialförvaltningen Arjeplog

Underlag för skattning av behov av särskilt boende i Arjeplog

Tabell 7. Antal kvinnor och män i åldersgrupper över 65 år i Arjeplogs kommun, prognos 2008 och 2012.

År/Kön	Ålder						Antal
	65-74	75-79	80-84	85-89	90+		
2008	Kvinnor	189	87	73	47	26	422
	Män	198	72	61	37	10	378
2009	Kvinnor	200	77	70	49	21	417
	Män	204	70	53	34	12	373
2010	Kvinnor	198	80	72	42	27	419
	Män	203	73	56	33	12	377
2011	Kvinnor	194	78	74	41	25	412
	Män	206	77	56	30	13	382
2012	Kvinnor	196	76	71	38	27	408
	Män	203	76	56	30	12	377

(SCB, 2006)

I åldersgrupperna 65-79 återfinns 480 kvinnor och män genomsnittligt under åren 2008-2010 motsvarande cirka 15.5 procent av befolkningen. I åldrarna 80 år och äldre finns genomsnittligt 245 personer motsvarande cirka 8 procent av befolkningen. Det totala antalet individer i åldrarna över 65 år motsvarar alltså cirka 23.5 procent, nästan en fjärdedel av Arjeplogs prognostiserade befolkning.

Under åren 20011 och 2012 förväntas antalet män och kvinnor i åldersgrupperna 65-79 att öka till genomsnittligt 553 personer (med cirka 18.6 procent). Antalet individer i åldrarna 80 år och äldre motsvaras av 236 individer (en ökning med cirka 8 procent). Den totala andelen invånare i åldrarna 65 år och äldre ökar alltså till 26.6 procent, vilket då innebär att mer än en fjärdedel av befolkningen i kommunen kommer att vara ålderspensionärer.

Många faktorer är av betydelse för hur stort behovet av lägenheter i särskilt boende kommer att utvecklas i Arjeplog. En väsentlig faktor är hur kommunens invånarantal utvecklas främst i åldersgrupperna över 80 år.

En annan väsentlig bakgrundsfaktor är hur stort antal lägenheter i särskilt boende som finns och hur detta antal eventuellt är planerat att förändras under tiden fram till 2012.

I vilken omfattning tillgängliga lägenheter nyttjats och om antalet motsvarat behovet, eller om och i så fall hur många beviljade ansökningar, om särskilt boende som inte har kunnat verkställas inom tre månader.

Andra faktorer som påverkar behoven är hur Arjeplogs kommun kunnat underlätta kvarboende i eget boende, så länge den enskilde individen så önskat via bland annat anhörigstöd, bostadsanpassning, dagverksamheter, färdtjänst, hemsjukvård, korttidsboende, nattpatrull och trygghetslarm.

Ytterligare en faktor av stor betydelse för hur behovet av särskilt boende utvecklas är, i vilken omfattning anhöriga och närstående samt hemtjänsten i samverkan med primärvården förmår möta omfattande och varaktiga vård- och omsorgsbehov hos den äldre befolkningen i kommunen.

Orsakerna till att behov av särskilt boende uppstår beror i dominerande omfattning på oförutsägbara förändringar i äldre människors livssituationer, vilket bland andra Westlund och Persson (2007) visat.

Prognosticerat behov av särskilt boende i Arjeplog 2009-2012

Andelen individer i åldrarna över 65 år kommer är enligt SCB:s prognos högst 2008, för att därefter minska med 15 personer till år 2012. Andelen individer i de allra högsta åldersgrupperna 80 år och äldre beräknas enligt Statistiska centralbyrån (2006) också vara högst 2008, då antalet individer i åldersgruppen beräknas omfatta 544 äldre, för att därefter minska med 20 individer till 2012. När det gäller antalet 90 åringar och äldre beräknas åldersgruppen vara som störst 2010 och 2012, då 39 individer beräknas finnas i den.

Behovet av platser i särskilt boende är starkt åldersrelaterat och kan beräknas med utgångspunkt från hur andelen individer i åldersgrupperna 80 år och äldre varierar över tid.

I beräkningen av behovet av platser i särskilt boende, ingår planerad utbyggnaden med sju boenden i sjukhemmet, för att tillgodose akuta behov.

Tabell 8. Bedömt behov av bostäder i särskilt boende i oktober 2008.

Antal nyttjade särskilda boenden oktober 2008	62 bostäder
Antal tillfälligt ¹⁸ tillgängliga särskilda boenden	6 bostäder
Av socialförvaltningen bedömt utbyggnadsbehov (okt. 2008)	7 bostäder
Av socialförvaltningen bedömt totalt behov av särskilt boende	75 bostäder

Antalet invånare i Arjeplogs kommun i åldrarna 80 år och äldre oktober 2008 var 239 individer¹⁹. Det innebär att det bedömda behovet av särskilt boenden i oktober 2008 (75 särskilda boenden) kan relateras till antalet 80 åringar och äldre, det anger att 31 procent av antalet 80 åringar och äldre i kommunen då hade behov av särskilt boende. Procenttalet 31 används av oss för att beräkna behovet för perioden 2009-2010. Denna beräkning visar då att 2009 när antalet invånare i åldrarna över 80 år enligt SCB (2006) beräknas uppgå till 239 personer motsvarar ett uppskattat behov av 74 bostäder i särskilt boende.

Under 2010 beräknas 242 invånare vara 80 år och äldre det ger ett beräknat behov av 75 bostäder i särskilt boende. Under 2011 beräknas 239 individer vara 80 år och äldre, det motsvarar ett beräknat behov av 74 särskilda boenden. För det sista året i denna prognos år 2012 förväntas 234 individer vara 80 år eller äldre vilket indikerar ett behov av 73 särskilda boenden.

Beräkningen av behovet av särskilt boende år 2011 och 2012 kommer dock att påverkas av om kommunen fattar beslut och bygger Seniorbostäder.

¹⁸ Se kommentar till tabell 6 samt not 16.

¹⁹ Enligt kommuninvånarregistret (SCB, 2008,a)

Äldreboendedelegationen (SOU 2008:113) pekar på att behovet av platser i särskilt boende /vård- och omsorgsboende beräknas öka med 50-70 procent mellan perioden 2005-2040.

Avslutande reflektioner

Intresse och behov av Seniorboende

Av de 700 kommuninvånare i åldrarna över 55 år som besvarat enkäten angav 147 att de är intresserade av att flytta till Seniorboende inom fyra år, 126 av dem har svarat att de är intresserade av att flytta redan inom 2 år. Det tyder på ett tydligt intresse och ett uppdämt behov. Det kan bland annat bero på att frågan om bostadsbyggande och byggande av bostäder för äldre, varit aktuell i några år nu i Arjeplog. Många har som framgår av de kommentarer som lämnats i enkäten, väntat en tid på byggande av Seniorboende i Arjeplog. De lokala pensionärsorganisationernas PRO och SPF har engagemang och har agerande för byggande av äldrebostäder, det har sannolikt medverkat till att frågan har hållits aktuell. Även den bostadsbrist som anges i Bostadsmarknadsenkäten (Länsstyrelsen Norrbotten, 2008), ger stöd för det.

Sammanfattande har enkätstudien på ett påtagligt sätt visat på ett stort intresse och behov av Seniorboende bland de ”seniora” Arjeplogsborna. Att 190 av de 700 som besvarat enkäten direkt angivit att de är intresserade av att flytta till denna boendeform visar på ett väsentligt behov. Att ytterligare 282 individer var osäkra men anger att de eventuellt flytta till lägenhet i seniorboende understryker det.

Totalt är det alltså 488 individer (70%) av de 700 som besvarat enkäten som har angivit en beräknad tidpunkt för inflyttning särskilt boende.

Behov av särskilt boende till och med 2012.

Att de flesta individer i åldrarna 55 år och äldre så länge som möjligt önskar bo kvar i den bostad där de för närvarande bor, samt att de i mindre uträkning än yngre individer byter bostad (SOU 2007:103), har främst kommit till uttryck från dem som svarat att de inte är intresserade av Seniorboende. Det innebär också att för deras del är det sannolikt, att särskilt boende kan bli aktuellt om och när deras omsorgs- och vårdbehov blir omfattande. Några exempel på kommentarer som uttrycker det följer:

Om jag får vara frisk vill jag bo i villan så länge som möjligt.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 61-65 år som för närvarande alltså bor i hus i centralorten och inte är intresserad av att flytta till Seniorboende).

När det blir så att jag inte kan bo kvar i min nuvarande lägenhet önskar jag få flytta till ålderdomshemmet Vaukagården.

(Ensamboende kvinna i åldersgruppen 86-90 år som bor i centralt belägen lägenhet)

Generellt är förutsättningarna i Arjeplog att värna möjligheten till kvarboende begränsade, främst för äldre som bor i glesbygd när stora vård- och omsorgsbehov uppstår. När funktionsnedsättningar och eller förlust av make/maka drabbar enskilda äldre såväl i tätorten som i glesbygden, ändras förutsättningarna dramatiskt för möjligheterna att bo kvar i bostaden. Det motiverar enligt vår uppfattning att några bostäder i särskilt boende / vård- och omsorgsboende kontinuerligt bör finnas tillgängliga för att möta akut uppkomna behov samt att resurserna i form av bostäder för avlastning och korttidsvård bör förstärkas.

s.73). Hur denna utveckling kommer att gestaltas i Arjeplog ställer krav på en specifik kommunal befolkningsprognos, som sträcker sig fram till 2050 i likhet med SCB:s senaste befolkningsprognos för landet.

Referenser

- Arjeplogs kommun, (2007). *Bostadsenkät till Arjeplogs kommuns invånare*
- Arjeplogs kommun (2007). *Bostadsenkät till Arjeplogs kommuns invånare – en sammanställning 2007-08-29.*
- Arjeplogs kommun (2008). Kommunfullmäktige. Protokoll 2008-06-10
- Bjuhr, E. (2005). *Arbetsättet vilar på en annan grund.* Utvärdering av ARLA projektet. FOU-Norrboten. Rapport 22. Luleå
- Larsson, K. (2006). *Kvarboende eller flyttning på äldre dagar – en kunskapsöversikt.* Stockholm: Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum, Rapport 2006:9.
- Länsstyrelsen i Norrbotten (2008). *Byggande & Boende i Norrbottens län. –Kommunernas redovisning av läget på bostadsmarknaden den 1 januari 2008.*
- Prop. (1996/97:124). Ändring i socialtjänstlagen
- SABO (2001). *Äldres boende: en lägesrapport från SABO:s utvecklingsprojekt om äldres Boende i hyresrätt.* Stockholm: SABO
- SBU (2007). *Vård av personer med demenssjukdom.* Stockholm: Statens beredning för medicinsk utvärdering.
- SFS (1982:763). Hälso- och sjukvårdslag.
- SFS (2006:492). Lag om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre.
- SFS (2000:1383). Lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.
- SFS (1993:387). Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade.
- SFS (2001:453). Socialtjänstlag.
- Socialstyrelsen. (2001). *Äldre- vård och omsorg 2000.* Stockholm
- Socialstyrelsen. (2002). *Äldre- vård och omsorg 2001.* Stockholm
- Socialstyrelsen. (2003). *Äldre- vård och omsorg 2002.* Stockholm
- Socialstyrelsen. (2004). *Äldre- vård och omsorg 2003.* Stockholm
- Socialstyrelsen. (2005). *Äldre- vård och omsorg 2004.* Stockholm
- Socialstyrelsen, (2006). *Äldre- vård och omsorg 2005.* Stockholm
- Socialstyrelsen. (2007). *Äldre- vård och omsorg 2006.* Stockholm

- Socialstyrelsen. (2008). *Äldre- vård och omsorg 2007*. Stockholm
- Socialstyrelsen (2007). Meddelandeblad - Hemtjänst, servicetjänster utan behovsprövning och hushållstjänster. Stockholm
- SOU (1956). Åldringvård; betänkande, 1952 års åldringvårdsutredning. Stockholm
- SOU (2007:103). Bo för att leva – seniorbostäder och trygghetsbostäder. Stockholm: Regeringskansliet.
- SOU (2008:113). Bo bra hela livet. Slutbetänkande av Äldreboendedelegationen. Stockholm: Regeringskansliet
- Statistiska centralbyrån (2001). Statistisk årsbok för Sverige 2000. Stockholm: SCB
- Statistiska centralbyrån (2006). Prognos Arjeplogs kommun (Pivottabell)
- Statistiska centralbyrån (2008)a. Kommuninvånarregistret
- Statistiska centralbyrån (2008). Kommunala jämförelsetal 2007. Stockholm: SCB
- Statistiska centralbyrån (2008). Statistisk årsbok för Sverige 2008. Stockholm: SCB
- Sveriges kommuner och landsting (2007). Seniorbostäder, 55+ 65+ bostäder eller liknande. Stockholm.
- Szebehely, M. (2000). Äldreomsorg i förändring – knappare resurser och nya organisationsformer. I: Välfärd, vård och omsorg. SOU 2000:38. Stockholm: Socialdepartementet
- Sörman, H. (2008). Vård och omsorg för en åldrande befolkning. Social & Hälsovårdsnytt i Norden nr 3.
- Thorslund, M., Wånell, S-E. (2006). Åldrandet och äldreomsorgen. Lund: Studentlitteratur
- Westlund, P., Persson, A. (2007). Beviljad ansökan – Om flyttningar till särskilt boende. Kalmar: Forskning och kunskapsutveckling socialtjänst Regionförbundet i Kalmar län. (Fokus-Rapport 2007:3)
- Äldreboendedelegationen. (2007). Seniorbostäder / motsvarande – några exempel. Stockholm: www.sou.gov.se/aldreboende.

Postenkät Seniorboende – intresse och behov av boendeformen hos Arjeplogsbor i åldrarna 55 år och äldre.

Syftet med denna enkät är att kartlägga intresse och behov av seniorboende i Arjeplogs kommun.

Det är vid denna undersökning viktigt att även du som är i åldrarna 55-65 deltar och lämnar dina synpunkter.

Undersökningen genomförs av universitetsadjunkt Bruno Magnusson och doktorand Allen King, Luleå tekniska universitet, på uppdrag av Socialförvaltningen, Arjeplog i samverkan med Handikapp- och pensionärsrådet samt lokala företrädare för de lokala pensionärsorganisationerna (PRO och SPF) i Arjeplog.

Undersökningen genomförs i enlighet med Vetenskapsrådets etiska regler. Det betyder att deltagandet är frivilligt och att Du kan avbryta Din medverkan om och när Du så önskar. De uppgifter som insamlas kommer inte att kunna härledas till enskild individ.

Din medverkan är av stor betydelse för att kunna kartlägga behovet av Seniorboende i Arjeplog.

Den undersökning som Arjeplogs kommun genomförde 2007 via en ”Bostadsenkät” till samtliga hushåll i kommunen, besvarades endast av 17% av hushållen och har av det skälet inte kunnat nyttjas för planering av bostadsbyggande.

Ett stort tack till Dig som besvarar denna enkät.

Besvara gärna enkäten snarast, dock senast den 12 december och skicka den via bifogat frankerat svarskuvert.

Har Du några frågor angående enkäten eller undersökningen är Du välkommen att kontakta mig per telefon eller via e-post.

Bruno Magnusson
Tel: 0920-49 38 45
e-post: Bruno.Magnusson@ltu.se
Institutionen för arbetsvetenskap
Luleå tekniska universitet
SE-971 87 Luleå
HEMSIDA: www.ltu.se

Definition - Seniorbostad

En seniorbostad är utformad utifrån de äldres behov av god tillgänglighet. Det skall finnas tillgång till gemensamhetslokaler som de boende vanligtvis själva svarar för.

För inflyttning till seniorbostad krävs normalt att individen uppnått lägst 55 års ålder.

Seniorbostäder ingår i det ordinarie bostadsbeståndet, inga biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen krävs för inflyttning. Den som är intresserad av seniorboende söker sig dit själv, genom att ställa sig i kö hos kommunal bostadsförmedling eller genom att köpa en bostadsrätt.

Kostnaderna för gemensamma lokaler i seniorboendet ingår normalt i hyran för lägenheterna.

De människor som bor i seniorbostad och har behov av vård eller omsorg, får det tillgodosett på samma villkor som äldre som bor i ordinärt boende, det vill säga genom hemtjänst och hemsjukvård.

Denna definition grundas på Sveriges Kommuner och Landstings (2007) beskrivning. Den överensstämmer väl med det förslag om seniorboende som PRO i Arjeplog, efter medlemsmöte den 20 maj 2006, tillskrev de politiska partierna och Kommunstyrelsen i Arjeplog för att få till stånd.

Del 1: Bakgrundsfrågor

---

1. Är Du ...

- 1 man
2 kvinna

2. Vilken är Din ålder? ..... år.

3. Är du för nuvarande ...

- 1 samboende (gift/partnerskap/sambo)?
2 ensamboende (ogift, änka/änkling)

4. Var bor du för närvarande ...

- 1 inom Arjeplogs centrum (inom 1kilometer)
2 utanför Arjeplogs centrum (längre än 1 km utanför centrum)
3 Arjeplog landsbygd (byarna)? Ange i vilken by .....

5. Hur bor Du för närvarande?

- 1 i jord-/skogsbruksfastighet
2 i villa eller radhus
3 i bostadsrätt lägenhet
4 i hyresrätt lägenhet
5 inneboende hos anhörig
6 på annat sätt, ange vilket .....

6. Hur stor är Dit nuvarande bostad?

- 1 ett rum och kök
2 två rum och kök
3 tre rum och kök eller större

7. Bor Du på bottenvåning?

- 1 ja
2 nej, vilken våning .....

8. Besvaras endast om Du INTE bor på bottenvåningen. Har Du tillgång till hiss?

1 ja

2 nej

9. Hur långt är avståndet från Din bostad till närmaste livsmedelsaffär?

1 högst några hundra meter

2 högst en kilometer

3 längre än en kilometer, ange hur många .....

10. Hur långt är avståndet från Din bostad till närmaste busshållplats.

1 högst 200 meter

2 högst en kilometer

3 längre än en kilometer, ange hur många .....

Del 2: Seniorboende (Se definition sidan 2)

---

11. Är Du intresserad av att flytta till en sådan lägenhet?

1 ja

2 vet ej / eventuellt

3 nej (gå vidare till fråga 19)

12. När skulle du vara intresserad av att byta bostad till lägenhet i seniorboende?

1 inom sex månader

2 inom ett år

3 inom ett till två år

4 senare, uppskattningsvis ange inom hur många ..... år

13. Var vill du bo i seniorboende, i centrala Arjeplog eller på landsbygden?

1 I Arjeplogs tätort (centrum)

2 I Arjeplogs landsbygd (byarna), ange var .....

14. Vilken lägenhetsstorlek skulle passa Dig?

- 1 ett rum och kök
- 2 två rum och kök
- 3 annat, ange vad .....

15. Vilken månadshyra bedömer Du vara rimlig för den lägenhetsstorlek som passar dig?

En rimlig månads hyra skulle vara ..... kr.

16. Vilken upplåtelseform skulle du föredra?

- 1 hyresrätt
- 2 bostadsrätt

17. Hur viktig är det för Dig att det fanns tillgång till gästrum inom seniorboendet.

- 1 mycket viktigt
- 2 viktigt
- 3 tveksam
- 4 inte viktigt

18. Vad tror Du det finns för fördelar med att bo i seniorboende?

.....
.....
.....

19. Vad tror Du det finns för nackdelar med att bo i seniorboende?

.....
.....
.....

Övriga kommentarer eller synpunkter

.....
.....
.....

Vid behov använd baksidan!

Tack för din medverkan!

Till de politiska partierna och Kommunstyrelsen i Arjeplog

Seniorboende i Arjeplog

Vid PRO Arjeplogs medlemsmöte den 20 maj 2006 beslutades att anta följande skrivelse:

Pro Arjeplog och ABF inbjöd den 19 maj 2006 till rådslag kring framtida seniorboende. Vid rådslaget deltog drygt 70 personer i åldrarna 50 – 80 år.

Alla var överens om att det är av största vikt att ordna seniorboende, då det är i det närmaste omöjligt för äldre att få en funktionsanpassad lägenhet när man inte längre orkar bo kvar i sin villa.

Ägarförhållande

- Den absoluta majoriteten förordar hyresrätt

Lokalisering

- Centralt – nära till olika serviceinrättningar som affärer, bank, vårdcentral mm
- Gärna nära vatten eller med sjöutsikt

Storlek på lägenheterna

- Ett antal ettor med alkov plus skjutdörr
- Flest tvåor
- Några treor

Inre miljö

- Funktionsanpassat
- Säkerhet - Sjukvårdspersonal med kunskap om olycksrisker i hemmet ska anlitas vid planering
- Trapphus och hissar ska vara planerade så att man lätt kan komma in och ut med rullstol, rollator och/eller bår.
- Balkong/altan, gärna inglasad till varje lägenhet
- Tvättmaskin/torktumlare i varje lägenhet
- Rymligt kök med avställningsytor
- Förrådsutrymmen

Gemensamma utrymmen

- Gästrum med pentry
- Samlingslokal för gemensamma aktiviteter och med möjlighet att hyra för fester
- Bastu och gymnastik/relaxutrymme
- Hobbylokal

Yttre miljö

- Parkeringsplatser med motorvärmare och tak.
- Gästparkeringar
- Solaltan, grillplats.
- Grönområde med möjlighet till egna små odlingar
- Förvaringsutrymmen för rullator, cyklar, sparkstöttingar mm

Övrigt

Diskussionen om seniorboende får inte skjuta frågan om servicelägenheter i bakgrunden, eftersom det finns stort behov av de båda boendeformerna.

Vid planering av byggnationerna är det av stor vikt att kommande hyresgäster får möjlighet att lämna synpunkter och granska ritningar.

HoP-rådet är självklar remissinstans men man måste också förvissa sig om att kvinnors kunskaper och synpunkter tillvaratas.

Arjeplog den

Kjell Marklund
Ordförande PRO Arjeplog